

MUSÉE HORTA
SAINT-GILLES
HORTAMUSEUM
SINT-GILLIS

belgian
art nouveau
belge

copyright ©
corporate ©

HET LANGVERWACHTTE BOEK OVER BELGISCHE ART NOUVEAU DOORHEEN DE DECORATIEVE KUNSTEN

PERSDOSSIER - WERELDPREMIÈRE - 28 NOVEMBER 2019

Op 28 november komt het eerste volume uit van een ensemble van vier wetenschappelijke werken die gewijd zijn aan Belgische Art nouveau doorheen de Decoratieve kunsten bij Éditions du Musée Horta, een wereldpremière.

Dit ambitieuze project wil de blik op de productie in decoratieve kunsten in België aan het einde van de XIXe eeuw in de diepte en op lange termijn hernieuwen, naar aanleiding van de opkomst van Art nouveau.

Dit programma van publicaties dat *Belgian Art Nouveau Belge* heet en zich inschrijft binnen de continuïteit van de tentoonstelling 'Collection de collectionneurs' in het Horta Museum in de lente 2019, wordt geleid in samenwerking met een hele reeks vorsers uit de wereld van musea en universiteiten in zowel België als het buitenland. Het eerste volume belicht, net als de drie andere volumes, een kleine groep kunstenaars uit die periode en bijt de spits af met de bekende Belgische architect en ontwerper Victor Horta.

Data van de verschijning van de Franse versie van het eerste volume:
le 28 novembre 2019 au CIVA

Prijs: 69 euros

Talen: Frans, Nederlands, Engels

Aantal pagina's: 288

Aantal illustraties: 300

ISN code van de FR versie:

978-2-9602021-2-0 9782960202120

ISN code van de Nlds versie: 978-2-9602021-3-7 9782960202137

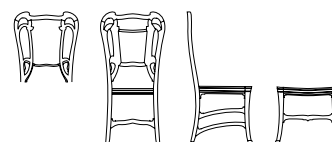

HET EERSTE VOLUME, OVER VICTOR HORTA

Het eerste volume van het project *Belgian Art Nouveau Belge*, dat verschijnt in de herfst 2019, is opgezet rond de figuur van Victor Horta. Zijn architecturaal werk mag dan vaak in het centrum van de belangstelling staan, het is anders gesteld met zijn talloze creaties op gebied van decoratieve kunsten, of het nu gaat om ijzerwerk, meubelstukken, mallen in plaaster of kaders in hout; momenteel bestaat er namelijk nog geen enkele wetenschappelijke publicatie die een volledig overzicht schetst van dit onderwerp. Hetzelfde geldt voor de realisaties van Georges Hobé (1854-1936), Fernand Dubois (1861-1939), Paul Du Bois (1859-1938) en Léon Ledru (1855-1926). Voor elk van deze vijf kunstenaars verzorgt een vorser een bijhorend wetenschappelijk artikel met bibliografische verwijzingen en illustraties die vaak nooit eerder werden gepubliceerd. In dit eerste volume staat ook een voorwoord dat werd geschreven door Pr. Paul Greenhalgh, directeur van het Sainsbury Centre for Visual Arts (Norwich), alsook een introductietekst door Françoise Aubry (voormalig conservatrice van het Horta Museum), getiteld "Gustave Serrurier, Victor Horta, Paul Hankar en Henry van de Velde: créer un nouveau mobilier à la fin du XIXe siècle".

In zijn niet aflatende zoektocht streeft Horta geleidelijk aan naar meer puurheid en soberheid in de meubelstukken die hij voor zijn klanten maakt - die meestal gefortuneerd zijn en houden van wat nieuw is. Om de balans op te maken van zijn bijdrage tot de vernieuwing van de decoratieve kunsten vanaf het laatste decennium van de XIXe eeuw, met onder andere een nauwe samenwerking met het atelier van de meubelmaker Henri Pelseneer (1847-1909), is niemand beter geplaatst dan Françoise Aubry, een onmisbare referentie in het onderzoek naar Belgische Art nouveau en internationaal erkende specialist van het oeuvre van Horta.

De architect Georges Hobé, die een autodidact was en een grote concurrent van Horta, kende tijdens zijn leven een aanzienlijk succes in België, alvorens een beetje in de vergetelheid te geraken. De herontdekking van zijn werk, zowel wat betreft architectuur als decoratieve kunsten, is enorm veel verschuldigd aan Pr. Raymond Balau (ENSAV La Cambre), die zowel architect is als stedenbouwkundige, kunst- en architectuurcriticus en onderzoeker op gebied van architectuur uit de XXe eeuw in België. In het kader van het project *Belgian Art Nouveau Belge* zal Balau zich in het bijzonder buigen over twee tentoonstellingen waar Horta en Hobé een belangrijke rol in hebben gespeeld, met name het Belgische luik van de Internationale Tentoonstelling voor Moderne Decoratieve Kunsten in Turijn in 1902 en de sectie Moderne Decoratieve Kunsten van het Belgische paviljoen van de Internationale Tentoonstelling van Milaan in 1906.

VICTOR HORTA (1861-1947)

Stoel

Mahoniehout en imitatie krokodillen leer

Chateau de la Hulpe

Houtbewerker Henri Pelseneer (1847-1909)

Foto: Antoine Grenez

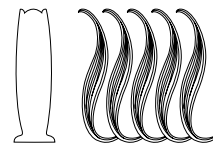
© Belgian Art Nouveau Belge.

HET EERSTE VOLUME, OVER VICTOR HORTA

Fernand Dubois, die zowel beeldhouwer was als graveerder en maker van medailles, werkte vanaf 1893 met Horta samen naar aanleiding van het project van het Hôtel Tassel waar hij onder andere een omkadering realiseerde voor de deur. Wanneer hij een retrospectieve krijgt in het Horta Museum, brengt Françoise Aubry hem een eerbetoon met nog nooit eerder getoonde werken.

Een gelijkaardig verhaal bij Paul Du Bois: zijn talent als klassieke beeldhouwer en medaille maker blijft vandaag erkend maar men is haast vergeten dat hij een van de pioniers van de Belgische Art nouveau was. Zijn motto was: "Beau partout, par tous, pour tous".

Anne Pluymaekers, directrice van de pôle Culture du Cerfav (Centre européen de recherches et de formation aux arts verriers) in Vannes-le-Châtel (France), buigt zich tenslotte over het niet eerder getoonde corpus werken van Léon Ledru dat bestaat uit een tiental vazen. Die laatste, afkomstig uit Parijs, maakte deel uit van de revolutionaire groep kunstenaars die contact had met Horta via zijn functies van directeur van het decoratie atelier van Val Saint Lambert, waar hij hem zeer hoogstaande productiemiddelen aanbood; waar Philippe Wolfers en Henry Van de Velde eveneens van genoten.

LEON LEDRU (1855-1926)

Bewerkte vaas

Kristal

rond 1897

Crisallerie du Val Saint-Lambert

Foto: Antoine Grenez

© Belgian Art Nouveau Belge.

EEN EDITIE IN 4 VOLUMES

Het project *Belgian Art Nouveau Belge*, opgebouwd aan de hand van een privé collectie, samengebracht door Jonathan Mangelinckx gedurende meer dan een decennium, wordt geleid door Dr. Borys Delobbe, wetenschappelijk medewerker aan het Centre de Recherche en Théorie des Arts (CERTA) aan de UCLouvain, in partnerschap met het Centre de recherche du Musée Horta (Sint-Gilles). Hij steunt zich op een studie van een ensemble objecten dat gaat van meubelstukken tot deurklinken, via keramiek of ook nog grafische documenten -, die zowel werden gecreëerd door sommige van de grootste namen van de Belgische Art nouveau zoals Horta, Hankar of Henry van de Velde (1863-1957), alsook een reeks andere kunstenaars die vandaag in relatieve vergetelheid zijn geraakt.

Op uitnodiging van het Horta Museum en haar nieuwe directeur Benjamin Zurstrassen, werd in de lente 2019 een eerste stap gezet binnen de realisatie van het project *Belgian Art Nouveau Belge*, met de deelname aan de tentoonstelling «Collection de collectionneurs» (15.03 - 30.06.2019). Met als titel « Chefs-d'œuvre d'une collection Art nouveau » werden negen meubelstukken uit dit geheel voor het eerst voorgesteld aan het publiek. De voornaamste doelstelling van deze tentoonstelling was bezoekers anders te leren kijken naar deze objecten uit het dagelijkse leven, dankzij onder andere de ontdekking en het eerbetoen van het werk van een aantal vedetten en minder bekende namen van de Belgische Art nouveau. Bovendien vindt als directe link met deze tentoonstelling een colloquium plaats over Belgisch Art nouveau meubilair en Japonisme dat werd georganiseerd door het Horta Museum in het Museum voor Kunst & Geschiedenis (Brussel, 4 juni 2019), in partnerschap met CERTA van de UCLouvain.

Momenteel vindt het tweede luik plaats van het project *Belgian Art nouveau belge*, dat bestaat uit een programma van vier wetenschappelijke publicaties over de vier volgende jaren (2019-2022) en gerealiseerd wordt in samenwerking met een hele reeks onderzoekers uit zowel het Belgische als internationale museale en universitaire landschap. Elk volume interesseert zich van dichtbij voor een kleine groep kunstenaars die, in het geval van de twee eerste twee werken, kunnen geplaatst worden in het kielzog van Horta of Hankar. De twee volgende volumes verwijzen dan weer naar het kader rond de groep des XX en La Libre Esthétique. De vier publicaties zijn bewust internationaal opgevat en geschreven in verschillende talen (Frans, Nederlands en Engels).

VICTOR HORTA (1861-1947)

Zetel
Sycomore
Hôtel Aubecq 1902-1904
1/9 exemplaren
Houtbewerker: Henri Pelseneer (1847-1909)
Foto: Antoine Grenez
© Belgian Art Nouveau Belge.

EEN EDITIE IN 4 VOLUMES

De rode draad van de vier publicaties is het onderzoek naar ornament bij elk van de 25 kunstenaars die momenteel gevolgd worden door het project *Belgian Art Nouveau Belge*, om zo een leemte in te vullen in het onderzoek naar Belgische Art nouveau vanuit het perspectief van decoratieve kunsten. Sinds de tentoonstelling "Art Nouveau Belgique" in 1980 in het Paleis voor Schone Kunsten van Brussel, naar aanleiding van *Europalia België*, vond slechts een beperkt aantal initiatieven plaats in deze sector, zoals bijvoorbeeld het colloquium *Art et Industrie, les arts décoratifs en Belgique au XIXe siècle*, georganiseerd onder leiding van Claire Leblanc in het Jubelpark in oktober 2003. Voor de eerste keer in dit project wordt een consequent aantal protagonisten van de Belgische Art nouveau samengebracht uit de sector van decoratieve kunsten binnen eenzelfde publicatie die een wetenschappelijke, grafische en fotografische benadering combineert.

Als je de Europese uitstraling kent in die periode van de creatie van verschillende kunstenaars en de invloed die ze uitoefenden in het buitenland, lijkt het maar logisch dat ze opnieuw naar hun juiste waarde geschat worden via deze reeks publicaties. En dit op zo'n wijze om de bewaring van dit erfgoed te verzekeren dat lange tijd werd onderschat, net zoals de bewustwording met de loop der tijd van de noodzaak om de voornaamste architecturale realisaties te behouden van de Belgische Art nouveau.

VICTOR HORTA (1861-1947)

Zetel
Amerikaans essenhout
Hôtel Aubecq
1902-1904
1/6 exemplaren
Houtbewerker: Henri Pelseneer (1847-1909)
Foto: Antoine Grenez
© Belgian Art Nouveau Belge.

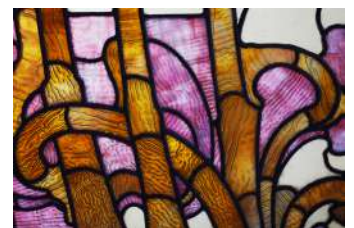

HET BEGINPOSTULAAT

Haast 130 jaar na haar officiële creatie in Brussel door twee architecten, Victor Horta (1861-1947) en Paul Hankar (1859-1901), elk in 1893 de bedenker van wat men een “signature piece” zou kunnen noemen – het hotel Tassel voor de eerste, zijn eigen woning in de Defacqzstraat in Sint-Gilles voor de tweede -, blijft de Belgische Art nouveau haar reputatie op zeer paradoxale wijze waarmaken.

Brussel, dat al lang wordt beschouwd als een van de wereldsteden van deze internationale artistieke beweging die aan het einde van de XIXe eeuw is ontstaan, kan zich effectief op de borst kloppen om een aanzienlijk aantal architecturale realisaties te hebben bewaard in Art nouveau stijl. Sommige kunnen opscheppen over de miljoenen bezoekers die elk jaar in de hoofdstad passeren, zoals de vier Horta realisaties die in 2000 werden opgenomen op de lijst van werelderfgoed van UNESCO; anderen blijven meer confidentieel, en tonen hun charmes maar op zeldzame gelegenheden, zoals bijvoorbeeld tijdens het BANAF Festival. Voor het grote publiek blijft de Belgische Art nouveau in de eerste plaats een zaak van architectuur. En meer bepaald façades, die gemakkelijk herkenbaar zijn in de openbare ruimte dankzij vernieuwend lijnenspel en de aanwezigheid van sgraffito's.

Ook al is men sinds een aantal jaar bewust van het belang van het unieke architecturale erfgoed, mensen die de Belgische Art nouveau koesteren hebben er vaak nog een te beperkt beeld van. Want Art nouveau is veel meer dan architectuur en drukt zich in België ook uit in tal van andere domeinen die traditioneel gegroepeerd worden onder de term “decoratieve kunsten” en gaan van meubilair over keramiek, grafische kunst en werk met metaal en glas, over de productie van stoffen. En dat vaak al vroeg, zoals het hek dat Hankar verzorgde voor het gelijkvloers van het Hôtel Zegers-Regnard in Sint-Gilles in 1888 (Françoise Aubry heeft het over “proto-Art nouveau1”) of de boekomslog die Georges Lemmen in 1891 ontwierp voor de achtste tentoonstelling van de Groupe des XX.

VICTOR HORTA (1861-1947)

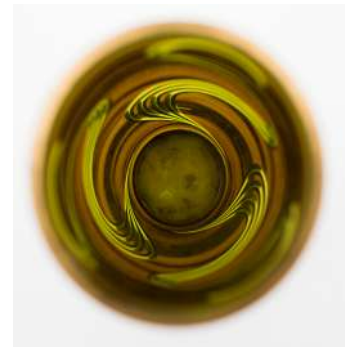
Paar glasramen
Amerikaans glas
1895-1909
Uniek
Foto: Antoine Grenez
© Belgian Art Nouveau Belge.

HET BEGINPOSTULAAT

Deze diverse decoratieve producten, volgens Gisbert Combaz (1869-1941) bestemd om “voldoening te geven aan materiële en intellectuele behoeftes van de mens¹”, vormen zo een erfgoed van meubilair dat even belangrijk is als miskend, want al te lang op de achtergrond beland in de studie van het architectuur nalatenschap van Horta. En daar ligt nu de paradox die het vertrekpunt vormt van het project *Belgian Art nouveau Belge*: ook al denkt men in de XXIe eeuw alles te weten over de Belgische Art nouveau, er blijft een groot deel over van materiële producten die men nog moet bestuderen en promoten.

“Er is niet één Art nouveau, er zijn er evenveel als er architecten zijn²”. Deze opmerking van Guy Condé-Reis blijkt nog pertinenter op gebied van decoratieve kunsten. Heel wat creaties werden verzorgd door beeldhouwers en schilders die, ook al hebben ze zich vervoegd rond avant-garde verenigingen zoals de Groupe des XX en La Libre Esthétique, slechts bekend waren bij een handvol specialisten. Zonder een jonge Belgische verzamelaar te vergeten...

LÉON LEDRU (1855-1926)

Bewerkte vaas
Dubbel kristal
Rond 1897
Crisallerie du Val Saint-Lambert
Foto: Antoine Grenez
© Belgian Art Nouveau Belge.

1 FR. AUBRY, *Paul Hankar 1859-1901*, in FR. AUBRY, J. VANDENBREEDEN en F. VANLAETHEM, *L'architecture en Belgique. Art nouveau, art déco & modernisme*, Brussels, 2006, p. 166.

2 G. COMBAZ, *Étude d'Art décoratif*, in *L'Art moderne*, Brussels, 14 januari 1894, p. 9.

3 G. CONDÉ-REIS, *La conservation du patrimoine : une obsession?*, in G. CONDÉ-REIS, onder leiding van, *Victor Horta - Hôtel Aubecq*, Brussels, 2011, p. 16.

PROGRAMMA VAN DE VOLGENDE VOLUMES

Volume II: “Paul Hankar, Adolphe Crespin, Albert Ciamberlani, Paul Hamesse, Léon Sneyers, Émile Houbion, Fernand Symons en Henri Meunier”

Of het nu zijn meubilair in hout is of ijzerwerk dat hij met eigen handen heeft bewerkt, Paul Hankar had een gigantische invloed op een hele reeks mensen in België in de sector van decoratieve kunsten, alsook in het buitenland (Wiener Secession). Dit tweede volume is gewijd aan een aantal mensen met wie hij heeft samengewerkt, zoals Adolphe Crespin (1859-1944), die onder andere de sgraffito heeft verzorgd die werd bedacht door Albert Ciamberlani (1864-1956) voor zijn herenhuis, alsook twee van zijn leerlingen, Paul Hamesse (1877-1956) en Léon Sneyers (1877-1948). Deze publicatie biedt eveneens de gelegenheid om extra aandacht te geven aan het decoratieve werk van mensen die minder bekend zijn bij het grote publiek, zoals bijvoorbeeld de schrijnwerker Émile Houbion, auteur van de gevel van het Brusselse café *Le Falstaff*, en de architecten Fernand Symons (1869-1942) en Henri Jacobs (1864-1935). Via de illustrator en affichemaker Henri Meunier (1873-1922), stelt dit tweede volume rond Hankar een aantal vragen over de plek die Art nouveau in 1897 inneemt binnen de Congolese sectie van de Internationale tentoonstelling van Brussel.

Voorziene publicatie: herfst 2020

Voornaamste onderzoeker van deze publicatie:

Pr. Dr. Werner Adriaenssens (VUB – Museum voor Kunst & Geschiedenis)

Volume III: “Henry van de Velde, Georges Lemmen, Willy Finch, Théo Van Rysselberghe en Max Elskamp”

Henry van de Velde (1863-1957) is zonder twijfel de derde grote motor van de Belgische Art nouveau, en dat sinds het prille begin van de jaren 1890 met zijn eerste partner, Georges Lemmen (1865-1916), een ware voorloper op gebied van tekenen. Op zoek naar een steeds meer uitgepuurde lijnvoering, op de grens met abstractie, legt van de Velde via de Groupe des XX contact met een hele reeks jonge Belgische kunstenaars met hetzelfde verlangen als hem om de decoratieve kunsten in de diepte te hernieuwen, zoals Willy Finch (1854-1930), die van schilderkunst overstapte naar keramiek; of Théo Van Rysselberghe (1862-1926) die, terwijl hij de rol van leider van de neo-impressionistische beweging overnam in België, een van de meest getalenteerde houtsnijders was. Zonder zijn jeugdvriend Max Elskamp (1862-1931) te vergeten, wiens grafische werk nog een beetje miskend blijft, net zoals Lemmen overigens. Dit derde volume biedt dus de gelegenheid om te bestuderen hoe deze kunstenaars de verandering van carrière hebben ingezet en kunnen putten uit vorige ervaringen om werk te ontwikkelen dat, in sommige aspecten, nog ‘radicaler’ kan overkomen.

Voorziene publicatie: herfst 2021

Voornaamste onderzoeker van deze publicatie:

Benjamin Zurstrassen (Horta Museum)

PAUL DU BOIS (1858-1938)

Vaas

Verzilverd brons

1894-1903

Foto: Antoine Grenez

© Belgian Art Nouveau Belge.

PROGRAMMA VAN DE VOLGENDE VOLUMES

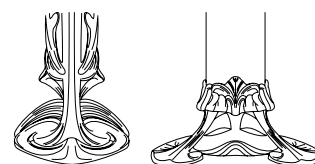
Volume IV: “Gisbert Combaz, Émile Berchmans, Léon Bochoms, Gustave Serrurier, Serrurier & Cie, Serrurier-Bovy, Omer Coppens, Arthur Craco en Benedetti”

Het vierde volume van deze collectie is opgebouwd rond La Libre Esthétique en de figuur van Gisbert Combaz, een niet te missen acteur van de Belgische Art nouveau op gebied van grafische kunst en affiches. Naast hem is er eveneens een internationale acteur in de sector van meubels, Gustave Serrurier (1858-1910), die sterk overtuigd was van het belang van schoonheid binnen handbereik van elk; en dat zeer vroeg, aangezien hij in 1894 op het eerste salon van *La Libre Esthétique* een “cabinet de travail” tentoonstelde dat volledig brak met de bourgeois smaak. Tegenwoordig meer bekend voor zijn schilderijen dan voor zijn grafisch werk, wordt de Luikenaar Émile Berchmans (1867-1947), in 1887 stichtend lid van *Caprice-Revue*, eveneens besproken in het vierde volume, net zoals de Brusselse architect Léon Bochoms (1875-1925), die meermaals samenwerkte met het tijdschrift *La Gerbe*, gewijd aan decoratieve kunst en architectuur. De aanwezigheid in de collectie van een fries in keramiek tegeltjes die werd ontworpen door Combaz rond het thema van de Argonauten, dat men verdwenen achtte sinds haar voorstelling in *La Libre Esthétique* in 1898, is op haar beurt dan weer het vertrekpunt om de opkomst te bespreken van Art nouveau keramiek in België, of het nu is aan de hand van het werk van Omer Coppens (1864-1926), die sterk gelieerd is met de cirkel van *Pour l'Art* om de creaties van de school van Nancy te verspreiden bij het Belgische publiek; of van een van zijn leerlingen, de mysterieuze Arthur Craco (1869-1955). Zonder een van Craco's eigen medewerkers te vergeten, die momenteel alleen bekend is onder zijn familienaam Benedetti.

Voorziene verschijning: herfst 2022

Voornaamste onderzoeker verbonden aan deze publicatie:

Dr. Jane Block (Emeritus - Ricker Library, University of Illinois)

FERNAND DUBOIS (1861-1939)

Opbergsdoosje
Brons en geblazen glas
Rond 1900
Uniek
Foto: Antoine Grenez
© Belgian Art Nouveau Belge.

Belgian Art Nouveau: Vision, Design and Craft

PRAKTISCHE INFORMATE

Datum verschijning: 28 november 2019

Prijs: 69euro

Talen: Frans, Nederlands, Engels

Aantal pagina's: 288

Code ISN:

ISBN versie FR: 978-2-9602021-2-0 9782960202120

ISBN versie NL: 978-2-9602021-3-7 9782960202137

ISBN versie ENG: 978-2-9602021-4-4 9782960202144

PERSCONTACT

CARACAScom

www.caracascom.com

info@caracascom.com

+32 2 560 21 22

